

УДК 378.147:811.111:34(075)

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.25>

Інна ЗАЯРНА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, вул. Володимирська, 60, м. Київ, Україна, 01033

ORCID: 0000-0002-9464-096X

Бібліографічний опис статті: Заярна, І. (2022). Особливості добору мовного матеріалу для навчання англійського академічного письма здобувачів ступеня доктора філософії у галузі права. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 158–163, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.25>

**ОСОБЛИВОСТІ ДОБОРУ МОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ У ГАЛУЗІ ПРАВА**

Стаття присвячена особливостям добору лексичного і граматичного матеріалу для навчання англійського академічного письма здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузі права. Мета дослідження полягає у визначенні критеріїв добору лексичного і граматичного матеріалу для навчання англійського академічного письма здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузі права. На основі аналізу наукових джерел, присвячених питанню добору навчального матеріалу, авторка визначає низку принципів, на які варто спиратися під час відбору лексичного та граматичного матеріалу для навчання англійського академічного письма здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузі права, а саме: принцип необхідності та вичерпності; принцип посильності і доступності; принцип вживаності та поширеності; принцип прагматичності і професійної ефективності; принцип автентичності. Визначені принципи навчання англійського академічного письма здобувачів ступеня доктора філософії у галузі права є ключовими орієнтирами під час здійснення добору лексичного та граматичного матеріалу, метою якого і буде їх реалізація. Одиницями добору для продукування англійського академічного письма авторка визначає лексичні одиниці та граматичні структури. Обґрунтовано, що добір граматичного матеріалу для навчання англійського академічного письма слід здійснювати за такими критеріями: стабільності, зразковості та стилістичної унормованості. Для добору лексичного матеріалу у статті визнані ефективними такі критерії, як: критерій комунікативної цінності, критерій професійної спрямованості, критерій словотвірної здатності. Зазначено, що розглянуті аспекти в цій роботі можуть бути підґрунтям для розробки системи вправ і завдань для навчання англійського академічного письма здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузі права.

Ключові слова: англійське академічне письмо, добір навчального матеріалу, здобувачі наукового ступеня доктора філософії у галузі права, принципи та критерії добору лексичного і граматичного матеріалу.

Inna ZAIARNA

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor at the Department of Foreign Languages, Research and Education Law School of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Volodymyrska str., 60, Kyiv, Ukraine, 01033

ORCID: 0000-0002-9464-096X

To cite this article: Zaiarna, I. (2022). Osoblyvosti doboru movnoho materialu dlia navchannia anhliiskoho akademichnoho pysma zdobuvachiv stupenia doktora filosofii u haluzi prava [Specifics of language material selection for teaching English academic writing to PhD students in law]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 158–163, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.25>

**SPECIFICS OF LANGUAGE MATERIAL SELECTION
FOR TEACHING ENGLISH ACADEMIC WRITING TO PHD STUDENTS IN LAW**

The article deals with the specifics of language material selection for teaching English academic writing to PhD students in law. The purpose of the article is to determine the criteria for the selection of lexical and grammatical materials for teaching English academic writing to PhD students in law. Based on the analysis of scientific sources on the selection of educational material, the author identifies a number of principles that the selection of lexical and grammatical materials

for teaching English academic writing to PhD students in law should be based on. They include the principle of necessity and completeness, the principle of affordability and accessibility, the principle of usability and prevalence, the principle of pragmatism and professional efficiency, and the principle of authenticity. The defined principles of teaching English academic writing to PhD students in law are key guidelines in the selection of lexical and grammatical material, the purpose of which is their implementation. The author determines lexical units and grammatical structures as units of selection for the production of English academic writing. The author also proves that the success of material selection is determined by certain criteria. It is substantiated that the selection of grammatical material for teaching English academic writing to PhD students in law should be based on the following criteria, namely stability, exemplary and stylistic normality. For the selection of lexical material in the article the following criteria are defined as effective: the criterion of communicative value, the criterion of professional orientation, the criterion of word-forming ability. The article states that the aspects considered in this paper can serve as a basis for the development of a system of exercises and tasks for teaching English academic writing to PhD students in law.

Key words: English academic writing, selection of educational material, PhD students in law, principles and criteria for selection of lexical and grammatical material.

Актуальність проблеми. Процес інтеграції України в європейський простір у всіх сферах нашої діяльності вимагає змін насамперед у науковій та освітній галузях, які є надійними інвестиціями в майбутнє, адже забезпечують підвищення інтелектуального потенціалу нації, зростання економіки та добробуту українського народу. Однак розвиток вітчизняної юридичної науки й освіти на належному рівні можливий лише за умови тісної співпраці наших науковців із провідними вченими Європи, США та інших держав, які є лідерами на світовій арені. Це вимагає високого рівня володіння мовою міжнародного спілкування, а саме академічною писемною та розмовною англійською мовою.

Із 2016 р. для підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії в галузі права здійснюється викладання навчальної дисципліни «Академічне письмо англійською мовою», що вимагає її забезпечення відповідною навчально-методичною та науковою літературою, яка б не лише охоплювала загальні засади академічного писемного мовлення англійською мовою, але й враховувала особливості її застосування на прикладах наукових текстів у галузі права. Усе вищезазначене актуалізує необхідність якісного добору навчального матеріалу для викладання здобувачам ступеня доктора філософії англійського академічного письма.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомо, що різні аспекти методики навчання академічного письма вивчаються зарубіжними і вітчизняними науковцями. Г.М. Дзіман у своїй дисертаційній роботі досліджує особливості формування у майбутніх військових фахівців із інформаційних технологій англомовної компетентності в академічному письмі (Dziman, 2020). О.В. Патієвич розробила методику

навчання майбутніх фахівців природничих спеціальностей, зокрема фізиків та астрономів, стилістично унормованого наукового писемного англійського мовлення в умовах магістратури (Patiievych, 2015). Специфіку навчання академічного письма англійською мовою вивчала Е.І. Щукіна (Shchukina, 2020). Т. Siva Prathap, Mohd Akhter Ali, М. Kamraju досліджували особливості написання наукових статей англійською мовою (Prathap et al., 2019).

Незважаючи на значні напрацювання науковців із зазначеної у статті проблематики, питання добору мовного матеріалу для навчання англійського академічного письма здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузі права залишається малодослідженим.

Мета дослідження – визначити критерії добору лексичного і граматичного матеріалу для навчання англійського академічного письма здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузі права.

Виклад основного матеріалу. Вирішення проблеми добору мовного матеріалу становить основу у процесі реалізації цілей та досягнення результатів навчання англійського академічного письма здобувачів ступеня доктора філософії у галузі права, визначених програмою «Академічне письмо англійською мовою» для здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузі права (Trubchaninova et al, 2020: 132–134).

Аналіз наукових джерел, присвячених питанню добору навчального матеріалу (Shchukin, 2006: 123; Vavilina, 2012: 110; Zaiarna, 2019: 98–99), дозволив визначити низку принципів, на які ми будемо спиратися під час відбору лексичного та граматичного матеріалу для навчання англійського академічного письма аспірантів-правників, зокрема:

- принцип необхідності та вичерпності;
- принцип посильності і доступності;
- принцип вживаності та поширеності;
- принцип прагматичності і професійної ефективності;
- принцип автентичності.

Визначені принципи навчання англійського академічного письма здобувачів ступеня доктора філософії у галузі права є ключовими орієнтирами під час здійснення добору лексичного та граматичного матеріалу, метою якого і буде їх реалізація. Одиницями добору для продукування англійського академічного письма визначено лексичні одиниці та граматичні структури.

Необхідною умовою добору якісного навчального матеріалу є визначення критеріїв. Розглянемо детальніше критерії добору мовного матеріалу для навчання академічного письма здобувачів ступеня доктора філософії у галузі права.

Сутність відбору граматичного матеріалу для навчання академічного письма передбачає добір таких граматичних структур, які б були посильними для оволодіння здобувачами ступеня доктора філософії у галузі права і достатніми для здійснення академічного мовлення під час іншомовного писемного спілкування. Одиницями добору граматичного матеріалу визначено граматичні форми і граматичні структури у поєднанні форми вираження та змісту.

Відповідно до аналізу досліджень науковців-методистів С.В. Білоус (Bilous, 2017: 90–91), Т.П. Дружченко (Druzhchenko, 2018: 94–95), І.С. Заярної (Zaiarna, 2020: 127–131), О.В. Патієвич (Patiievych, 2015: 91–93) добір граматичного матеріалу для навчання англійського академічного письма будемо здійснювати за такими критеріями: стабільності, зразковості та стилістичної унормованості.

Згідно з *критерієм стабільності* відбору підлягають граматичні структури, які притаманні англійському академічному писемному мовленню і зустрічаються у великій кількості досліджуваних вибірок, тобто вирізняються частотністю та поширеністю в академічному мовленні науковців-правників.

Критерій зразковості передбачає здатність відібраних граматичних структур бути еталонними зразками для продукування аналогічних конструкцій та речень у мовленні науковців-правників під час написання статей, анотацій, монографій тощо.

Дотримання *критерію стилістичної унормованості* передбачає добір граматичних структур, характерних для академічного дискурсу, та дотримання норм відповідних жанрів академічного письма (зокрема, статті, анотації, монографії тощо).

На основі зазначених критеріїв були відібрані граматичні форми та структури, притаманні англійському академічному письму правників. Розглянемо деякі з них більш детально.

1) *Passive Voice*. Конструкція “to be + Past Participle”. Наприклад, *Human rights are commonly understood as being those rights which are inherent to the human being*.

2) *Active Voice*. Вживання часу групи *Simple, Continuous, Perfect* та *Perfect Continuous*. Наприклад, *The General Data Protection Regulation regulates the processing of EU citizens’ personal data and personal data processed by entities established in the EU*.

3) *Relative Pronouns*. Наприклад, *who, which, that, whose, etc. Human rights are inherent entitlements which come to every person as a consequence of being human*.

4) *Modal Verbs*. Наприклад, *could, might, may, etc. Both voluntary and legal regulation may restrain the exercise of this employer power*.

5) Іменник та особливості його вживання: *irregular plurals: basis – bases; analysis – analyses; uncountable nouns: advice, information*.

6) *Complex Subject*. Наприклад, *It seems to be necessary to train Public Administration personnel, both about the contents of using the new electronic services and about friendly attention to citizens*.

Добір лексичного матеріалу для навчання англійського академічного письма здійснюємо з урахуванням жанрів академічного дискурсу, рівня опанування загальної лексики англійської мови, рівня професійної підготовки здобувачів наукового ступеня та відповідно до поставленої мети навчання.

Одиницями добору лексики для навчання академічного письма здобувачів наукового ступеня доктора філософії визначено лексичні одиниці (слово, фразеологізм, кліше). Вчені-методисти виокремлюють низку критеріїв добору лексичного матеріалу, серед яких: критерії частотності, тематичності, словотвірної цінності (здатності), стилістичної унормованості, стройової здатності, багатозначності, сполучуваності, подібності лексичних одиниць

в іноземній та рідній мовах, практичної необхідності, професійної спрямованості, комунікативної цінності (Biretska, 2013: 237; Galskova, Gez, 2006: 294–296; Zaiarna, 2019: 131–135). Для навчання академічного письма нами були визначені такі критерії, як критерій комунікативної цінності, критерій професійної спрямованості, критерій словотвірної здатності.

Відповідно до *критерію словотвірної здатності* добору підлягають лексичні одиниці, які є найбільш продуктивними в аспекті словотворення. Добір лексики за критерієм словотвірної здатності сприяє розширенню активного лексичного запасу науковця-правника, що досягається додаванням типових афіксів від відомих слів (Kotlovskiy, 2017: 91). Наприклад, *to represent, representative, representation, misrepresentation; to compensate, compensation, compensatory*.

Критерій комунікативної цінності передбачає добір лексичного матеріалу з урахуванням його комунікативної значущості для реалізації комунікативного наміру (Bondar, 2013: 27). Під час навчання академічного письма інтерес становлять лексичні одиниці, що використовуються в академічному тексті та марковані відповідним жанром і функціональним типом академічного дискурсу. Таким чином вони забезпечують створення цілісного письмового тексту на правову тематику. Наприклад, лексичні одиниці, характерні для написання анотації: *The main issues addressed in this article are ... Special attention is given/paid to ...*

Відповідно до *критерію професійної спрямованості* добору підлягає лексика, характерна для правової сфери спілкування та професій-

ного мовлення науковця-правника. Наприклад, *The U.S. Supreme Court's interpretation of the Federal Arbitration Act (FAA) has nearly eliminated consumer and employment class actions, sparking vigorous debate. But another important development in federal arbitration law has flown largely under the radar.*

Розглянуті у роботі принципи та критерії добору мовного матеріалу були використані нами під час укладання навчального посібника *«Introduction to Academic Writing: Reference and Practice for PhD Students in Law»* (Trubchaninova et al., 2020).

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можемо дійти висновку, що під час добору мовного матеріалу для навчання англійського академічного письма ми спираємося на принципи автентичності, необхідності та вичерпності, посиленості і доступності, вживаності та поширеності, прагматичності і професійної ефективності. Одиницями добору мовного матеріалу визначені лексичні одиниці та граматичні структури. Успішність добору матеріалу зумовлена визначеними критеріями. Так, під час добору граматичного матеріалу спираємося на критерії стабільності, зразковості та стилістичної унормованості; під час добору лексичного матеріалу – на критерії комунікативної цінності, професійної спрямованості, словотвірної здатності.

Розглянуті у роботі аспекти можуть бути підґрунтям для розробки системи вправ і завдань для навчання англійського академічного письма здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузі права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоус С.В. Навчання майбутніх філологів англійського усного монологічного персуазивного мовлення : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 ; КНУ імені Т. Шевченка. Київ, 2017. 228 с.
2. Бірецька Л.С. Критерії відбору навчального матеріалу для формування англійської лексичної компетентності майбутніх лікарів у процесі професійно орієнтованого читання. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія «Філологія. Педагогіка. Психологія»*. 2013. Вип. 27. С. 232–238.
3. Бондар Л.В. Вимоги до навчального матеріалу для формування компетентності у франкомовному говорінні у майбутніх фахівців із інформаційних технологій. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Педагогічні та історичні науки*. 2013. Вип. 112. С. 22–29.
4. Вавіліна С.Г. Принципи і критерії добору текстів для навчання майбутніх журналістів професійно орієнтованого читання. *Вісник КНЛУ. Серія: Педагогіка та психологія*. 2012. Вип. 21. С. 109–118.
5. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : учебное пособие для студентов. 3-е изд., стер. Москва : Издательский центр «Академия», 2006. 336 с.
6. Дзіман Г.М. Формування у майбутніх військових фахівців із інформаційних технологій англійської компетентності в академічному письмі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2020. 270 с.

7. Дружченко Т.П. Методика диференційованого навчання англійського усного монологічного мовлення майбутніх юристів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2018. 269 с.
8. Заярна І.С. Методика дистанційного навчання англійського аргументативного писемного мовлення майбутніх правознавців : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 234 с.
9. Котловський А.М. Формування англомовної лексико-граматичної компетентності в говорінні майбутніх економістів у процесі самостійної роботи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Тернопіль, 2017. 253 с.
10. Патієвич О.В. Методика навчання стилістичної унормованості наукового писемного англійського мовлення майбутніх фізиків в умовах магістратури : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2015. 276 с.
11. Програма навчальної дисципліни «Академічне письмо англійською мовою» для підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії в галузі права / Т.А. Трубчанінова та ін. *Вісник КНЛУ. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2020. Вип. 33. С. 131–139. URL: <file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/221698-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-501537-1-10-20201228.pdf>.
12. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: теория и практика : учебное пособие. Москва : Филоматис, 2006. 480 с.
13. Щукіна Е.І. Навчання академічного письма англійською мовою. 2020. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/34114/smkmo_20_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
14. Prathap T.S., Ali M.A., Kamraju M. How to write an academic research paper. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*. 2019. Vol. 6. Issue 4. P. 488–493.
15. Trubchaninova T., Zaiarna I., Zhyhadlo O. Introduction to Academic Writing: Reference and Practice for PhD Students in Law. Вступ до академічного письма : навчальний посібник для здобувачів наукового ступеня доктора філософії в галузі права. Видавничий дім «Гельветика», 2020. 88 с.
16. Zaiarna I. E-Teaching English Argumentative Writing to Prospective Legal Professionals: Theory and Practice : monograph. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2020. 264 p. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/121/1400/3109-1>.

REFERENCES:

1. Bilous, S.V. (2017) Navchannia maibutnix filolohiv anhliiskoho usnoho monolohichnoho persuazyvnoho movlennia [Teaching oral monologue persuasive speech to prospective philologists]: dys. kand. ped. Nauk : 13.00.02 ; KNU imeni T. Shevchenka. Kyiv, 228 s. (in Ukrainian)
2. Biretska, L.S. (2013) Kryterii vidboru navchalnoho materialu dlia formuvannia anhlomovnoi leksychnoi kompetentnosti maibutnix likariv u protsesi profesiino oriantovanoho chytannia [Criteria for selection of educational material for the formation of English lexical competence of future doctors in the process of professionally oriented reading]. *Naukovyi visnyk kafedry Yunesko KNLU. Seriiia Filolohiia. Pedahohika. Psykholohiia*. Vyp. 27. S. 232–238. (in Ukrainian)
3. Bondar, L.V. (2013) Vymohy do navchalnoho materialu dlia formuvannia kompetentnosti u frankomovnomu hovorinni u maibutnix fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii [Requirements for training material for the formation of competence in French-speaking of future information technology professionals]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M.P. Drahomanova. Pedahohichni ta istorychni nauky*. Kyiv. Vyp. 112. S. 22–29. (in Ukrainian)
4. Vavilina, S.H. (2012) Pryntsypy i kryterii doboru tekstiv dlia navchannia maibutnix zhurnalistiv profesiino oriantovanoho chytannia [Principles and criteria for selecting texts to teach professionally oriented reading to future journalists]. *Visnyk KNLU. Seriiia: Pedahohika ta psykholohiia*. Vyp. 21. S. 109–118. (in Ukrainian)
5. Halskova, N.D., Hez, N.Y. (2006) Teoryia obuchenya ynostrannim yazikam. Lynhvodydaktyka y metodyka [Theory of teaching foreign languages. Linguodidactics and methodology]: ucheb. posobye dlia stud. 3-e yzd., ster. Moskva : Yzdatelskyi tsentr “Akademyia”, 336 s. (in Russian)
6. Dziman, H.M. (2020) Formuvannia u maibutnix viiskovykh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii anhlomovnoi kompetentnosti v akademichnomu pysmi [Development of English-language competence in academic writing in prospective military specialists in information technology] : dys. kand. ped. nauk : 13.00.02. Kyiv, 270 s. (in Ukrainian)
7. Druzhenko, T.P. (2018) Metodyka dyferentsiiovanoho navchannia anhliiskoho usnoho monolohichnoho movlennia maibutnix yurystiv [Methods of differentiated teaching English speaking to future lawyers]: dys. kand. ped. nauk : 13.00.02. Kyiv. 269 s. (in Ukrainian)
8. Zaiarna, I.S. (2019) Metodyka dystantsiinoho navchannia anhliiskoho arhumentatyvnoho pysemnoho movlennia maibutnix pravoznavtsiv [Methods of distance teaching English argumentative writing to prospective lawyers]: dys. kand. ped. nauk : 13.00.02. Kyiv. 234 s. (in Ukrainian)
9. Kotlovskiy, A.M. (2017) Formuvannia anhlomovnoi leksyko-hramatychnoi kompetentnosti v hovorinni maibutnix ekonomistiv u protsesi samostiinoi roboty [Formation of English lexicographic competence of future economists in the process of independent work]: dys. kand. ped. nauk : 13.00.02. Ternopil. 253 s. (in Ukrainian)

10. Patiievych, O.V. (2015) *Metodyka navchannia stylistychnoi unormovanosti naukovooho pysemnoho anhliiskoho movlennia maibutnikh fizykyk v umovakh mahistratury* [Teaching scientific written English speech to prospective master students in physics] : dys. kand. ped. nauk : 13.00.02. Kyiv. 276 s. (in Ukrainian)
11. Trubchaninova T.A. et al. (2020) Prohrama navchalnoi dystsypliny “Akademichne pysmo anhliiskoiu movoiu” dlia pidhotovky zdobuvachiv naukovooho stupenia doktora filosofii v haluzi prava [English academic writing course syllabus for PhD students in law]. *Visnyk KNLU. Serii Pedagogika ta psykholohiia*. Vyp. 33. S. 131–139. URL: <file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/221698-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-501537-1-10-20201228.pdf>. (in Ukrainian)
12. Shchukyn, A.N. (2006) *Obuchenye ynostrannim yazikam: teoriya y praktyka* [Foreign language teaching: theory and practice]: ucheb. posob. dlia prepodavatelei y studentov. Moskva : Fylomatys, 480 s. (in Russian)
13. Shchukina, E.I. (2020) *Navchannia akademichnoho pysma anhliiskoiu movoiu* [Teaching English Academic Writing]. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/34114/smkmo_20_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (in Ukrainian)
14. Prathap, T.S., Ali, M.A., Kamraju, M. (2019) How to write an academic research paper. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*. Vol. 6. Issue 4, pp. 488–493. (in English)
15. Trubchaninova, T., Zaiarna, I., Zhyhadlo, O. (2020) *Introduction to Academic Writing: Reference and Practice for PhD Students in Law*. Publishing house “Helvetica”. 88 p. (in English)
16. Zaiarna, I. (2020) *E-Teaching English Argumentative Writing to Prospective Legal Professionals: Theory and Practice* : monograph. Lviv-Torun : Liha-Pres. 264 p. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/121/1400/3109-1>. (in Ukrainian)